

Секція 4. Теорія і методика професійної освіти
Ярославцева М.І., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР
м. Харків, Україна

Воронцова Т.М., викладач кафедри теорії та
методики дошкільної освіти
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР
м. Харків, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Серед соціальних пріоритетів нашого суспільства є досконала практична підготовка висококваліфікованих фахівців дошкільної освіти. Актуальність проблеми професійної підготовки зумовлюється концептуальними положеннями та державними вимогами оновлення освіти в Україні, спрямованими на становлення особистості майбутнього педагога для дошкільної освіти, розвиток його здібностей і обдарувань.

Значна кількість наукових студій звертаються до різних аспектів професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Зокрема, проблемам змісту та організації педагогічної практики студентів педагогічного ЗВО присвячені праці О. Абдуліної, Н. Білоус, О. Богініч, Л. Булатової, Л. Волобуєвої, Н. Голоти, Н. Горопахи, Л. Загрекової, Н. Казакової, Л. Кацовой, О. Кошелівської, Т. Красової, Н. Онищенко, Т. Поніманської, В. Риндак, О. Сергійчука, Х. Шапаренко та ін.

Аналізуючи наукові доробки вищезазначених вчених, можна констатувати той факт, що педагогічна практика у межах професійної підготовки у ЗВО має великий потенціал для підготовки висококваліфікованих

фахівців дошкільної освіти. Під час проходження практики студенти інтенсифікують процес самоосвіти і самовиховання, синтезують педагогічне знання з практичною діяльністю. Діяльність студентів-практикантів у період практики є аналогом професійної діяльності вихователя, вона характеризується різноманітністю взаємовідносин з дітьми, їх батьками, вихователями, адміністрацією, що робить її однією з найбільш складних форм професійної підготовки.

Забезпечення особистісно-орієнтованого і творчого характеру підготовки кожного студента в процесі педагогічної практики передбачає дотримання певних принципів її організації. Одним з принципів організації педагогічної практики студентів є взаємозв'язок і взаємопроникнення теоретичної підготовки і практичної діяльності студентів, інтеграція освітньої та дослідницької діяльності студентів. Він передбачає: застосування психологічних знань, педагогічної і методичної теорії у практичній діяльності, тобто осмислення основних закономірностей, що є в основі педагогічних явищ, що вивчаються, співвідношення явищ, що спостерігаються, з теоретичними знаннями; пояснення окремих фактів і явищ, спираючись на загальні закономірності й принципи; актуалізацію раніше опанованих знань, які потрібні для розв'язання поставлених перед студентами практичних завдань; синтезування знань з психології, педагогіки, методик дошкільної освіти, що забезпечує формування у студентів уявлень про педагогічні явища; набуття знань, джерелом яких є власна діяльність студентів.

У період педагогічної практики студент збирає матеріал для виконання курсових і бакалаврських робіт. Потрібні певні засоби і спеціально організовані умови, що стимулюють використання знань, теоретичне осмислення студентами практичної роботи і що забезпечують «перехід» теоретичних знань в інструмент практичної діяльності. Психолого-педагогічні і методичні знання мають бути підкріплені мовою практичних дій, тобто стати засобом розв'язання практичних завдань. Тому зміст педагогічної практики на кожному

курсі повинен відповідати змісту психолого-педагогічних дисциплін, що вивчаються в цей період.

Як засоби навчання студентів можуть бути використані такі:

- постановка перед студентами конкретних завдань щодо використання психологічних знань, педагогічної теорії, методичних знань;
- комплекс завдань-проектів, що систематизують теоретичні знання студентів щодо педагогічних явищ;
- організація дискусій, ділових ігор, моделювання педагогічних ситуацій у процесі практики;
- організація зустрічей з вихователями, методистами дошкільних навчальних закладів;
- заняття-практикуми, що проводяться в період практики працівниками закладів дошкільної освіти, відповідно до тем, які вивчалися уЗВО;
- обговорення і аналіз діяльності студентів;
- проведення спільних із педагогами і працівниками ЗДО семінарів, консультацій, що доводять майбутнім вихователям важливість використання педагогічної теорії в практичній діяльності.

Видами завдань-проектів, що систематизують використання студентами педагогічної теорії і знань в період практики, є як завдання, які не потребують багато часу (наукове обґрунтування мети і структури заняття, методів навчання; обґрунтування теми і мети виховного заходу, основних виховних завдань), так і тих, які потребують багато часу (організація роботи над проблемами, які вимагають відтворення певних положень теорії, усвідомлення конкретних умов розв'язання тієї або іншої проблеми, визначення методів її розв'язання, здійснення системи роботи, аналізу досягнутих результатів).

Використання цієї системи завдань сприяє не лише закріпленню, але і глибшому розкриттю наукового змісту теоретичних знань, осмисленому їх вивченню.

Таким чином, система завдань-проектів, що виконуються в період практики, повинна забезпечити взаємозв'язок наступних їх видів:

- мотиваційно-орієнтовного характеру, коли в процесі їх виконання студенти усвідомлюють важливість власних умінь і навичок, актуалізують і синтезують психолого-педагогічні знання, наукову основу практичної діяльності;
- операційно-змістового характеру, коли студенти оволодівають комплексом методів вивчення дитини і дитячого колективу, організацією діяльності дітей, практичною роботою з дітьми з урахуванням результатів вивчення їх особистісного розвитку;
- контрольнo-закріплювального характеру, коли практична робота з дітьми організовується і коригується з урахуванням індивідуальних особливостей дітей і студентів, контроль і самоконтроль здійснюється у процесі і за результатами діяльності.

Ця система завдань розвивається і ускладнюється від курсу до курсу залежно від цілей і завдань кожного етапу навчання, рівня підготовки студентів. Завдання мають різну спрямованість і зміст. Цілеспрямованість процесу опанування педагогічних умінь і навичок посилюється, якщо практична діяльність студентів набуває дослідницького характеру. У зв'язку з цим необхідно пропонувати студентам виконання науково-дослідних завдань-проектів, наприклад, виявити рівень розвитку дитячого колективу і визначити шляхи його розвитку, визначити індивідуальні здібності дитини, окреслити подальший напрям розвитку. Виконання дослідницьких завдань стає для багатьох студентів основою під час написання курсових і бакалаврських робіт.

Наступним принципом організації педагогічної практики є принцип цілісного керівництва педагогічною практикою. Вищезазначений принцип передбачає педагогічну взаємодію закладів освіти. Від рівня узгодженості і єдності дій керівників-методистів на усіх етапах залежить ефективність педагогічної практики та успішність професійної самореалізації майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. Цілісність процесу формування системи загальнопедагогічних умінь і навичок обумовлює необхідність досягнення єдиного загальнопедагогічного керівництва роботою студентів, яке

забезпечується керівниками-методистами педагогічної практики в межах закладів дошкільної та вищої освіти.

Успіх педагогічної практики значною мірою залежить від взаємодії з базами практики. Від якості освітньої роботи у закладі дошкільної освіти, рівня роботи педагогічного колективу, ставлення співпрацівників до студентів залежить ефективність педагогічної практики. Педагогічні колективи ЗДО повинні ознайомлювати студентів із кращим педагогічним досвідом, розкривати перед ними творчі лабораторії, захоплювати їх педагогічною професією.

Значущість цієї ланки керівництва педагогічною практикою зумовлює необхідність встановлення тісних зв'язків з освітніми установами у процесі підготовки і проведення педагогічної практики.

Таким чином, реалізація принципу цілісного керівництва педагогічною практикою студентів передбачає взаємодію професійно-педагогічних освітніх установ, що означає:

- створення єдиних освітньо-методичних комплексів;
- вироблення єдиних підходів до організації педагогічного процесу вЗДО;
- організацію спільної дослідницької діяльності з залученням студентів;
- забезпечення єдиних вимог до роботи студентів-практикантів і визначення єдиних критеріїв оцінки їх діяльності.

На нашу думку, практична діяльність студентів повинна бути переорієнтована з репродуктивної позиції пасивного спостерігача і копіювальника дій вихователів-методистів, під патронатом яких вона відбувається, на позицію активного творчого суб'єкта діяльності студента-практиканта.

Література

1. Артемова Л. Пріоритети в підготовці педагогів дошкільного профілю. *Дошкільне виховання*. 2002. № 2. С. 7–9.
2. Бєленька Г.В. Підготовка фахівців для дошкільної галузі: стратегія змін. *Молодий вчений*. 2017. № 3.2 (43.2). С. 1–3.

3. Моделі підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності : кол. моногр. / за заг. ред. проф. Л.В. Зданевич, проф. К. Л. Крутій. Хмельницький, Київ : ВАТ «КДНК», 2011. 656 с.
4. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці : моногр. / Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, З. Н. Борисова та ін.; за заг. ред. І. І. Загарницької. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 310 с.
5. Мисик О. С. Формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі педагогічної практики: навч.-метод. посіб. Хмельницький: ХГПА, 2018. 168 с.